

Yttrande angående SOU 2019:4 Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle

Folkbildningsrådet har beretts möjlighet att lämna remissyttrande på rubricerat slutbetänkande.

Folkbildningsrådet ställer sig positiv till det paket av fem huvudsakliga åtgärder som Utredningen om en utvecklad studie- och yrkesvägledning föreslår. En väl fungerande karriärvägledning är viktig för ett breddat deltagande till studier samt för kompetensförsörjning och förbättrad matchning på arbetsmarknaden.

Folkbildningsrådet lämnar endast kommentarer på förslag till ändringar som påverkar folkhögskolan.

Folkbildningsrådets ställningstaganden

Folkbildningsrådet tillstyrker utredningens förslag om ett förtydligande av elevers rätt till individuell och generell karriärvägledning. En sådan åtgärd är särskilt viktig för de studerande som riskerar att lämna gymnasieskolan i förtid. De behöver få tillgång till oberoende, neutral och professionell karriärvägledning. En väg framåt är folkhögskolans allmänna kurs, vilken utgör en viktig möjlighet för de studerande som saknar grundläggande behörighet från gymnasieskolan eller grundskolan.

Behovet för folkhögskolestuderande av att få tillgång till karriärvägledning är stort. Landets 156 folkhögskolor har som villkor för att få statsbidrag att studerande på allmän kurs ska ges tillgång till studie och yrkesvägledning. Deltagarnas behov av karriärvägledning har förändrats under senare år. Det visar en enkätundersökning bland folkhögskolornas studie- och yrkesvägledare som Folkbildningsrådet genomförde 2017. Framför allt är det deltagarna i allmän kurs som behöver mycket – och allt mer – kurativt, studieekonomiskt och socialt stöd under kursernas gång. Det krävs också stora vägledningsinsatser i slutet av de allmänna kurserna, då det är dags för deltagarna att söka sig vidare.

I princip alla folkhögskolor har säkrat deltagarnas tillgång till karriärvägledning, men vägledar-resursen är ofta begränsad. Vid 60 procent av de folkhögskolor som ingick i undersökningen motsvarade karriärvägledningsresursen 25 procent eller mindre av en heltidstjänst. Vid närmare 30 procent av skolorna uppgick den till 10 procent eller mindre. Samtidigt visar enkäten att ansvaret för vägledaruppgifterna delas mellan flera personalkategorier på de flesta skolorna. Även kuratorer, lärare och specialpedagoger hjälper till.

På grund av det ökade behovet av närvarande karriärvägledning på folkhögskolorna ökar också behovet av utbildning och fortbildning för folkhögskolans vägledare. Kompetensutveckling för folkhögskolans vägledare är mycket viktig och behovet av stöd vad gäller information, vägledningsmetoder och vägledningsverktyg är stort.

Skulle utredningens förslag om framtidsstudier som kurs i grundskolan bli verklighet beräknas det behövas omkring 475 nya vägledare. Med bakgrund i detta föreslår utredningen bland annat att resurser avsätts till fler platser och högre kvalitet på universitetsutbildningen för karriärvägledare. Folkbildningsrådet välkomnar förslaget om en stärkt utbildning för karriärvägledare och betonar vikten av samverkan. Att rutiner etableras för att folkhögskolornas vägledare på ett systematiskt sätt kan ta del av den senaste kunskapen gällande karriärvägledning samt bidra med sin kunskap om utbildningsformen folkhögskola.

Folkbildningsrådet vill vidare tillstyrka förslaget om fler platser till en kortad karriärvägledarutbildning för personer med tidigare högskoleutbildning. Detta kan passa för folkhögskollärare och i förlängningen bidra till att öka andelen utbildade karriärvägledare inom folkhögskolan.

Utredningen har många viktiga förslag för att vägledningen ska motsvara elevernas varierade behov. Folkbildningsrådet vill lyfta fram att det är viktigt att också ha med vuxenperspektiv i utveckling av karriärvägledningen. Vuxna som inte redan studerar men som av olika skäl står vid en brytpunkt har behov av vägledning och stöd inför val av studier eller arbete. Här bör kommunerna erbjuda vuxna en skolformsneutral karriärvägledning.

Betänkandet föreslår att Skolverket får i uppdrag att se över hur befintliga digitala verktyg kan utvecklas och anpassas efter elevernas behov för att säkra tillgången till ett opartiskt, heltäckande och interaktivt digitalt stöd för vägledningsfrågor. Ett väl utvecklat digitalt vägledningsstöd skulle också vara av betydelse för deltagarna vid folkhögskolorna och för vuxna som står inför utbildnings- och karriärval. Det vore också ett betydande stöd för folkhögskolans vägledare och skulle frigöra tid för fysiska möten. Det digitala verktyget föreslås kunna koppas ihop med andra myndigheters digitala verktyg som stödjer vägledning. Folkbildningsrådet ser att nära samverkan mellan Skolverket och Arbetsförmedlingen

avseende det digitala vägledningsstödet är en nödvändighet för att frågor om framtidsval ska kunna besvaras på ett heltäckande sätt.

I en framtid då ett stort fokus läggs på studie- och yrkesvägledning och då karriärvägledning kan bli obligatoriskt, behöver också resurser läggas på välutbildade studie- och yrkesvägledare. Folkbildningsrådet ser positivt på detta. Samtidigt önskar Folkbildningsrådet lyfta frågan om att studie- och yrkesvägledare i sin utbildning även ska få kunskaper om utbildningsformen folkhögskola.

Avslutningsvis vill Folkbildningsrådet lyfta att folkbildningspolitikens mål om bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället bidrar med ett breddat perspektiv på bildning. Det påminner om att ett område som framtidsstudier inte enbart rör karriär sett till yrkesval, en individs framtid är större och rör fler delar av livet.

För Folkbildningsrådet



Maria Graner

Generalsekreterare